

Kogumispensionis- skeemid

Nende tähtsus
piisavate ja jätkusuutlike
pensionide tagamisel

Seda trükist toetatakse Euroopa Ühenduse tööhõive ja sotsiaalse solidaarsuse programmi (2007–2013) raames. Programmi haldab Euroopa Komisjoni tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraat. Programm loodi selleks, et toetada rahaliselt Euroopa Liidu eesmärkide rakendamist tööhõive ja sotsiaalse solidaarsuse valdkonnas ning aidata see- läbi kaasa Lissaboni strateegia eesmärkide saavutamisele kõnealusel vallas.

Seitsmeaastane programm on suunatud kõikidele huvirühmadele, kes aitavad välja töötada asjakohaseid ja tõhusaid õigusakte ning kujundada tööhõive- ja sotsiaalpoliitikat Euroopa Liidu 27 liikmesriigis, Euroopa Vabakaubanduse Assotsiatsiooni riikides ning Euroopa Liidu kandidaatriikides ja potentsiaalsetes kandidaatriikides.

Programmi PROGRESS eesmärk on suurendada ELi toetust liikmesriikide võetud kohustustele ja jõupingutustele luua rohkem ja paremaid töökohti ning ehitada üles sidusam ühiskond. Seetõttu hõlmab programm PROGRESS järgmisi meetmeid:

- asjakohaste poliitikavaldkondade analüüs ja poliitiline nõustamine;
- asjakohaste poliitikavaldkondadega seotud ELi õigusaktide rakendamise jälgimine ja aruannete koostamine;
- ELi eesmärkide ja prioriteetidega seotud kogemuste vahetamise ning liikmesriikidevahelise teabevahetuse ja vastastikuse toetamise edendamine ning
- arvamuste vahetamine huvirühmade ja kogu ühiskonna vahel.

Lisateave:

<http://ec.europa.eu/progress>

Kogumispensioniskeemid

Nende tähtsus piisavate ja jätkusuutlike pensionide tagamisel

Euroopa Komisjon

Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirekoraat

Üksus E.4

Käsikiri on valminud 2009. aasta detsembris

Euroopa Komisjon ega ükski komisjoni nimel tegutsev isik ei vastuta käesolevas trükises sisalduva teabe kasutamise eest.

© Fotod: 123RF

Et kasutada või reprodutseerida fotosid, mille autoriõigused ei kuulu Euroopa Liidule, tuleb taotleda luba otse autoriõiguse valdaja(te)lt.

Europe Direct on teenus, mis aitab leida
vastused Euroopa Liiduga seotud küsimustele

Tasuta infotelefon: (*)
00 800 6 7 8 9 10 11

(*) Mõned mobiilsideoperaatorid ei võimalda helistamist
00 800 numbritele või võtavad neile helistamise eest
kõnetasu.

Lisateavet Euroopa Liidu kohta saate Internetist Euroopa serverist (<http://europa.eu>).

Bibliograafilised andmed ja kokkuvõte on väljaande lõpus.

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus, 2010

ISBN 978-92-79-15205-4

doi:10.2767/16532

© Euroopa Liit, 2010

Allikale viitamisel on reprodutseerimine lubatud.

Printed in Belgium

TRÜKITUD VALGELE ELEMENTAARKLOORIVABALE PABERILE (ECF)

SISUKORD

Sissejuhatus	4
Kogumispensioniskeemid	6
Kogumispensioniskeemide tähtsus kasvab	6
... ent erineb riigiti	7
Eraviisiliselt hallatavate kogumispensioniskeemide piisavuse tagamine ..	10
Hõlmatus ja sissemaksete tasemed	10
Pensionitasemed: riskantne ettevõtmine	11
Stabiilne töökoht vähendab riske	12
Pikaealisuse risk: väljamaksefaas	14
Ainult aastamaksed kaitsevad pikaealisuse riski eest	15
Majandusliku riski tasakaalustamine	16
Riski ja turvalisuse tasakaalustamine	17
Hüvitistasemete kaitsmine	17
Tasude ja kulude mõju	18
Piirmäärade seadmine tasudele	18
Vaja on paremat majandusharidust	19
Majandushariduse propageerimine	19
Tõhustatud teave	20
Maksupoliitika mõju	20
Maksusoodustuste mõju pole selge	20
Vaja on paremat järelevalvet	22
Kriisi mõju	24
Kokkuvõte	26

Sissejuhatus

Rahvastiku vananemisest tulenevate probleemide lahendamisel teevad Euroopa Komisjon ja sotsiaalkaitsekomitee koostööd liikmesriikidega, et toetada pensionireforme ning jälgida ja hinnata nende mõju pensionisüsteemidele, mille eesmärk on tagada piisavad pensionid ja ka pensionisüsteemide pikaajaline jätkusuutlikkus. Tehes tööd selle nimel, et saavutada pensionifondide üldaktsepteeritud eesmärke, on sotsiaalkaitsekomitee uurinud enamikke põlvkondadevahelise ümberjaotusskeemi kaudu finantseeritavaid kohustuslike, riiklike pensioniskeemide probleemseid aspekte. See on oluline seetõttu, et suurem osa praeguste pensionäride pensionimaksetest teostatakse seda tüüpi skeemide alusel. See kehtib isegi nende väheste riikide kohta (nt Taani, Lirimaa, Madalmaad ja Ühendkuningriik), kus kogumispensionifondid on algusest peale moodustanud pensionifondidest olulise ning ametlikult reguleeritud osa.

Kuid viimase kümnendi jooksul on paljud liikmesriigid pensionisüsteemide jätkusuutlikkuse parandamiseks ette võetud reformide raames hakanud otsima võimalusi, kuidas kaasata sotsiaalpartnereid ja kodanikke vahetult pensionifondide loomisse, suurendades eelfinantseeritud ja eraviisiliselt hallatavate pensionifondide rolli.

Nende pensioniskeemide suureneva majandusliku tähtsuse tõttu kasvab ka finantsturgude ja -teenuste või riigieelarve valdkonnaga tegelevate ametivõimude huvi nende skeemide eelfinantseeringuga ja maksukuludega seotud aspektide vastu. Sotsiaalkaitsekomitee jaoks on seevastu esmatähtis uurida lähemalt eraviisiliselt hallatavate kogumispensionifondide panust pensionide piisavuse ja jätkusuutlikkuse tagamisel. Oluline on selgusele jõuda mõningates kogumispensioniskeemidega seotud teemades, millest sõltub see, kas need süsteemid tõepoolest täidavad edukalt oma sotsiaalse kaitse eesmärki.

2008. a aprillis valmis sotsiaalkaitsekomiteel uuringutulemuste aruanne pealkirjaga „Eraviisiliselt hallatavad kogumispensionid ja nende panus piisavate ja jätkusuutlike pensionide tagamisel“. See aruanne on suunatud liikmesriikidele ja selle eesmärk oli valgustada mõningaid kogumispensioniskeemidega seotud aspekte.

Aruanne keskendus peamiselt võimalikele riskidele seoses eelfinantseeringuga pensionide piisavuse tagamisel. Kuid praegused kogumispensionifondidega seotud probleemid on palju laiemad ja kalduvad koonduma jätkusuutlikkuse küsimuse ümber. 2008. a viimasel veerandil puhkenud finantskriis põhjustas pensionifondide varade arvestusliku väärtuse vähenemise 15–35% võrra. See tõi välja mõned eelfinantseeringuga seotud pensionide põhiprobleemid ja kahandas oluliselt inimeste usaldust kogumispensionifondidesse.

Põhiprioriteetideks on muutunud maksevõime taastamine ja selle olukorra vältimine, kus sponsorid (töötajad, ametiühingud, liikmed) loobuvad sissemaksete tegemisest või vähendavad neid maksukulude suurenemise tõttu (maksukulude suurenemise tõttu), sest see võiks ohtu seada kogumispensionifondide püsimise. On selge, et maksevõime taastamine sõltub suurel määral majanduse (sh finantsturgude) elavnemisest. Vaja on tugevdada ka neid mehhanisme, mis võimaldaksid skeemidel kulude jaotamisega osanike vahel paremini toime tulla majanduskriisidega. Samuti on pensionikogujate riskide vähendamiseks sageli vaja muuta skeemide planeerimist ja investeerimisstrateegiaid.

See väike brošüür toob välja mõned olulised teemad, millega tuleb tegeleda selleks, et eraviisiliselt hallatavad eelfinantseeringuga pensioniskeemid täidaksid edukalt paljude liikmesriikide seatud eesmärki tagada piisavad ja jätkusuutlikud pensionid.

Piisavad ja jätkusuutlikud pensionid

Pensionide piisavus on seotud pensionide eesmärgiga ennetada vanemas eas inimeste vaesumist ja sotsiaalset tõrjutust ning tagada pensionile jäänud kodanikele inimväärne elustandard, mis võimaldaks neil jagada nende riigi majanduslikku heaolu ning osaleda avalikus, sotsiaal- ja kultuurielus. Pensionide sotsiaalse ja poliitilise jätkusuutlikkuse tagamiseks peavad nad olema piisavad. Et pensionid jääksid piisavateks, peavad need olema majanduslikult jätkusuutlikud, s.t neid peab olema võimalik finantseerida ilma, et seeläbi kannataksid muud jätkusuutliku ühiskonna elutähtsad valdkonnad. Piisavad tulevikupensionid vajavad pensionisüsteeme, mis oleksid jätkusuutlikult finantseeritud olukorras, kus ühiskond vananeb kiiresti. Siinkohal on ära toodud pensionide piisavuse ja jätkusuutlikkusega seotud aspektid.

Kogumispensioniskeemid

Pensionisüsteemid erinevad liikmesriigi oluliselt ja erinevused ei seisne mitte ainult nende struktuuris, vaid ka terminoloogias. Kuid üldiselt võib öelda, et inimesed saavad pensioni kolmest allikast:

- 1) riiklikest sotsiaalkindlustuskeemidest;
- 2) kutsealastest pensioniskeemidest, mis on seotud töölepinguga ja põhinevad peamiselt kollektiivlepingul;
- 3) individuaalsetest pensionikogumislepingutest finantsteenuste pakkujatega, mis põhinevad vabatahtlikel ja isiklikel otsustel.

Selles brošüüris hõlmab mõiste „kogumispensioniskeemid“ kõiki eelfinantseeringuga pensioniskeeme, mida hallatakse eraviisiliselt. See mõiste hõlmab kahte järgmist pensioniskeemi liiki.

- > Kõik riiklikud (kohustuslikud) täielikult finantseeritud skeemid (nt riikliku pensionisüsteemi teine samm), kus sotsiaalkindlustuse osamaksud tehakse eraldiseisvatesse kontodesse, mida hallatakse eraviisiliselt.
- > Lisapensioniskeemid (vabatahtlikud) – see hõlmab kõiki kutsealaseid pensioniskeeme (sh bilansilised reservid) ja ka eraviisilisi makseid pensioni kogumise eesmärgil (eriti pensionikindlustusega seotud hoisused).

Kuid see mõiste ei hõlma muid pikaajalisi sääste. Teisisõnu, mõiste „kogumispensioniskeemid“ ei hõlma põlvkondadevahelise ümberjaotuskeemi reservfonde ega isiklike pikaajalisi sääste, mida ei tehta pensioni kogumise eesmärgil.

Kogumispensioniskeemide tähtsus kasvab ...

Enamikes liikmesriikides organiseeritakse peamine osa pensioni kogumisest valitsussektoris, mis mõjutab märkimisväärselt riigi rahandust. Kuni 1990ndate alguseni moodustasid kogumispensioniskeemid olulise osa ainult Taani, Lirimaa, Madalmaade, Rootsi ja Ühendkuningriigi pensionisüsteemides. Nendes riikides kannustas põlvkondadevahelise ümberjaotuskeemi, mille järgi makstakse kõigile kindla põhisummaga pensioni, piiramine kogumispensioniskeemide kasvu nii kollektiivsete kutsealaste pensionide kui ka individuaalsete pensionikindlustuslepingute näol. Viimasel kümnendil on ka paljudes muudes riikides hakatud seoses rahvastiku vananemisega läbi viima pensionireforme. Nende reformide eesmärk on suurendada olemasolevate kogumispensioniskeemide osakaalu või juurutada pensionisüsteemidesse uusi eelfinantseeritavaid ja eraviisiliselt hallatavaid kogumispensionisüsteeme. Reformide abil loodetakse tavaliselt suurendada pensionide kogumise üldist piisavust, lisades riiklikele pensionidele kogumispensione, või kompenseerida riiklike pensioniskeemide asendusmäärade vähendamist tulevikus. Muud liik-

mesriikide välja toodud põhjused, miks nad juurutavad oma süsteemidesse kogumispensione (või suurendavad nende osakaalu), on soov mitmekesistada pensionide kogumist, laiendada valikuid, suurendada läbipaistvust ja individuaalset vastutust. Traditsiooniliselt on kogumispensionisüsteemid olnud vabatahtlikud ja nende maksmine on seostatud töötasuga (kutsealased pensioniskeemid) või põhinevad individuaalsel soetamisel ja säästmisel. Niisiis, kogumispensionisüsteemide osatähtsus on pensionide kogumisel kasvanud. Samas on suurenenud ka nende kohta käivate riiklike regulatsioonide hulk, mis on järkjärgult vähendanud kogumispensionide varasemaid probleemseid aspekte adekvaatse sotsiaalse kaitse tagamisel, sest sageli olid tulemuseks fragmenteeritud hõlmatus ning ebavõrdsed ja ebastabiilsed hüvitised.

Hulk liikmesriike (Eesti, Läti, Leedu, Ungari, Poola, Rumeenia, Slovakkia ja Rootsi) kujundas hiljuti ümber oma riik-

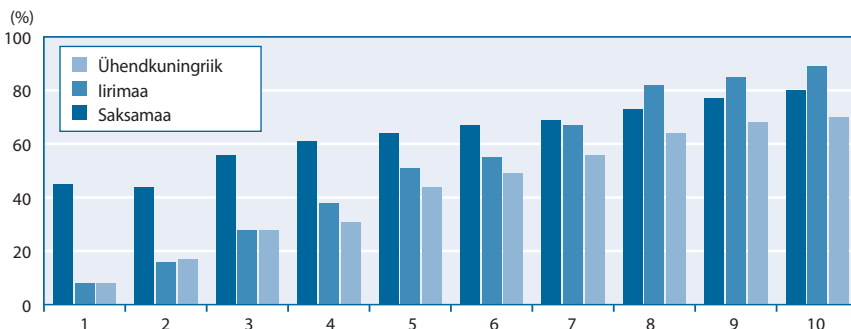
likud pensioniskeemid, tutvustades era- või isiklikult hallatavate kogumispensionide kohustuslikku komponenti, mis täiendab traditsioonilist riiklikku pensioni. Sellega loid nad Euroopas uue pensionikogumise skeemi, kus kogumispensioniskeemid on osaliselt riiklikult reguleeritud. Kuid paljudel juhtudel pole üleminek lõppenud ja mõned tähtsad poliitilised otsused seisavad veel ees.

... ent erineb riigiti

Praegune kogumispensioniskeemide osatähtsus erineb liikmesriigiti palju mitte ainult pensionäride kogusissetuleku määra osas, vaid ka hõlmatuses osas aktiivsete ühiskonnaliikmete seas ning skeemide küpsuse ja kogutud fondide suuruse osas.

Nagu järgnevas tabelis näidatud, jaotuvad liikmesriigid selles osas, kuidas ja mil määral nad kasutavad kogumispensioniskeeme, üldiselt nelja kategooriasse.

Vabatahtliku hõlmatus tasemed sissetuleku detiilide järgi

Allikas: OECD „Coverage of funded pension plans“ [DAF/AS/WD/PEN(2007)].

Kogumispensioniskeemide kasutamine Euroopa Liidus

Liikmesriigid jaotuvad nelja kategooriasse	Näited
Riigid, kus kogumispensioniskeeme kasutatakse vähe. Kuigi kogumispensionide osakaal on veidi kasvanud, ei plaanita praegust olukorda muuta.	Hispaania, Prantsusmaa, Luksemburg, Malta
Riigid, kus pensionide määramisel on alati osaliselt tuginetud kogumispensioniskeemidele. Nende skeemide osatähtsus on viimasel ajal suurenenud ja nende väljaaremine jätkub. Kuigi põlvkondadevaheline ümberjaotusskeem tagab töhuga kaitse pensionäride vaesumise vastu, ei taga see piisavat pensioni sissetuleku asendamise mõttes, mistõttu on need kombineeritud kogumispensioniskeemidega.	Taani, Iirimaa, Madalmaad, Rootsi*, Ühendkuningriik
Riigid, kus riiklikud pensionisüsteemid on hiljuti ümber kujundatud. Nendes on lisatud kohustusliku kogumispensioniskeemide komponent ja neid on finantseeritud eesmärgiga eemaldada osa pensionimaksetest põlvkondadevahelisest ümberjaotusskeemist. Enamikes neis riikides rajaneb oluline osa tulevikus makstavate pensionide piisavusest nendel skeemidel, mille abil loodetakse vältida nii vaesumist kui ka pakkuda piisavat sissetuleku asendamist.	Bulgaaria, Eesti, Läti, Leedu, Ungari, Poola, Rumeenia, Slovakkia, Rootsi*
Riigid, kus kasutatakse veel põlvkondadevahelist ümberjaotusskeemi, kuid seejuures seostavad osa pensionide piisavusega seotud vastutusest olemasolevate või loodavate eelfinantseeritavate kogumispensioniskeemidega.	Belgia, Saksamaa, Itaalia, Austria

* Rootsi kuulub kahte kategooriasse.

Praegune kogumispensioniskeemide osakaal pensionile jäänud inimeste sissetulekust kõigub Euroopa Liidu piires palju. Ühiste meetmete puudumise koos vastutötavate süsteemide ja topeltlugemise võimaluse olemasolu (kui liidetakse sissetulekuid erinevatest allikatest) tõttu puuduvad praegu selles valdkonnas rahvusvahelised andmehulgad, mida oleks võimalik omavahel võrrelda. Seetõttu on raske täpselt määrata erinevate skeemide hõlmatust ja sissemaksetasemeid.

Enamikes liikmesriikides moodustavad pensionäride põhisissetuleku riiklikult hallatavast põlvkondadevahelisest ümberjaotusskeemist tulenevad väljamaksed. Kogumispensioniskeemid on pensionäridele täiendavaks sissetulekuks

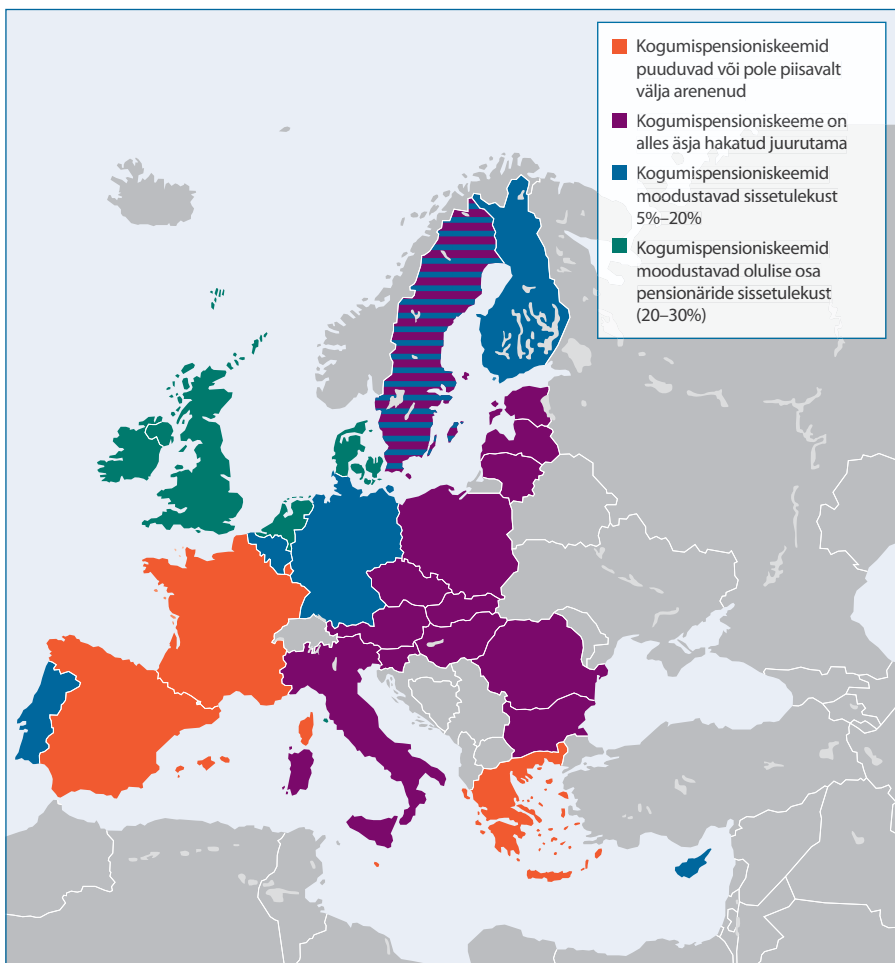
ja nende tähtsus peegeldab mingil määral riikliku põlvkondadevahelise ümberjaotusskeemi ulatust. Nende tähtsust mõjutab oluliselt ka kohustuslike tegurite olemasolu (nt maksumäärade suurus, toetused ja tootmissuhete süsteem, mis on väga tähtis kutsealaste pensioniskeemide leviku jaoks).

Kuna paljud eelfinantseeringuga pensioniskeemid on sisse viidud alles viimasel kümnendil ja nende küpsemiseks läheb 30 kuni 40 aastat (töökarijääri kestus), ei tohiks tulla üllatusena, et enamikes liikmesriikides moodustavad kogumispensioniskeemid praeguste pensionäride sissetulekust üpris väikese osa. Isegi neis riikides, kus sellised skeemid on kõige kaugemale arenenud, moodustavad

nad praegu kõige rohkem kolmandiku pensionile jäänud inimeste kogusissetulekust. Seda seetõttu, et nende skeemidega on seotud ainult piiratud osa praegustest pensionäridest ja paljud skeemid

on alles kujunemisejärgus. Järgnev kaart iseloomustab, et nende roll on praegu tagasihoidlik või peaaegu ebaoluline, kuid hiljutiste reformide tulemusena nende osakaal paljudes riikides kasvab.

Kogumispensioniskeemide osakaal on Euroopa Liidu piires muutlik

Eraviisiliselt hallatavate kogumispensioniskeemide piisavuse tagamine

Kui valitsused soovivad suurendada eelfinantseeritavate ja eraviisiliselt hallatavate kogumispensioniskeemide osatähtsust pensionide kogumisel, peavad nad arvestama skeemi ülesehitusest tulenevate sotsiaalkaitsega seotud riskidega. Need hõlmavad skeemide hõlmatus ja sissemaksete tasemetega seotud aspekte ning mitmesuguste kogumis-

ja väljamaksmisfaasiga seotud riskide haldust. Samuti tuleb arvestada tasude mõjuga ning vajadusega levitada teavet, suurendada inimeste finantsalaseid teadmisi ja jälgida skeemi jõudlust. Kõikide nende teemadega tuleb tegeleda, et kogumispensioniskeemid muutuksid oluliseks osaks pensionäride sissetuleku piisavuse tagamisel.

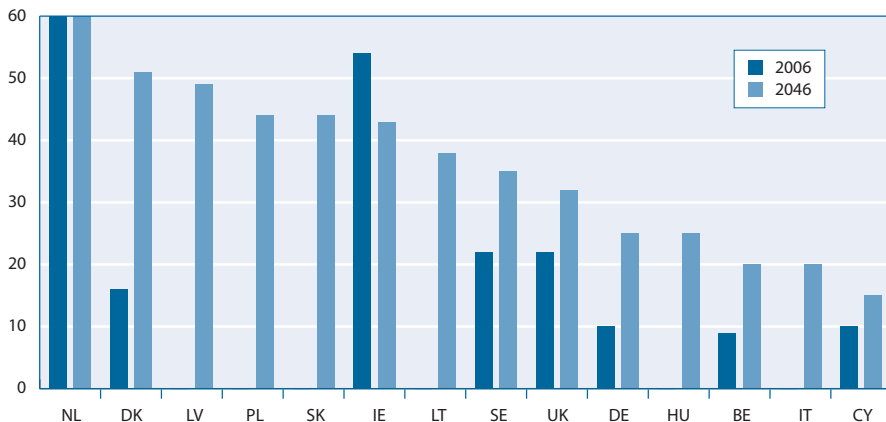
Hõlmatus ja sissemaksete tasemed

Kogumispensioniskeemide üldine osakaal pensionäride kogusissetulekust peegeldab sellistesse skeemidesse tehtud sissemaksete taset, nende hõlmatus, küpsust (s.t pensionäride osakaal, kellel on kogu töökarjäär skeemiga hõlmatud) ja tähtsust pensionisüsteemis.

Kogumispensionide hõlmatus ja sissemaksete tase peaks peegeldama neile omistada soovitud rolli kogu pensionisüsteemis. Kui seati eesmärgiks või on välja kujunenud olukord, mil kogumispensio-

nid on muutunud kogu elanikkonna pensionissetuleku oluliseks allikaks, peavad hõlmatus ja sissemaksete tasemed olema kõrged. Kui need aga täiendavad muid üldisi pensionikogumisskeeme, mis tagavad kõigile sarnased asendusmäärad, võib hõlmatus puudutada ainult teatud osa elanikkonnast. Kui hõlmatus on sponsoritele valikuline ja liikmetele vabatahtlik, siis kõige väiksema töenäosusega on hõlmatud noored ja madalapalgised töötajad. Neil esineb ka kõige töenäoliselt maksepause.

Riikliku, kutsealase ja vabatahtliku pensioniskeemi hinnanguline panus pensionäride sissetulekusse 2006. ja 2046. a (protsentuaalne osa teoreetilisest asendusmäärast)

Allikas: Sotsiaalkaitsekomitee 2008. a uuring „Eraviisiliselt hallatavad kogumispensionid ja nende panus piisavate ja jätkusuutlike pensionide tagamisel“, tabel 7

Pensionitasemed: riskantne ettevõtmine

Osamakseliste eelfinantseeringutega pensioniskeemide piisavus on seotud mitmesuguste ebakindluste ja riskidega. Nendes skeemides osalejad võivad sotsiaalsel põhjustel (nt töötus, haigus, rasedus ja sünnitus ning hoolitsuskohustus) töökarjääri katkestuste tõttu kogumispensioni sissetulek ajutiselt peatada. Nende kogutud kapitalist ei

pruugi kogu nende pensionieaks piisata (pikaealisuse risk), nende tulevikupensioni väärtust võib kahandada inflatsioon (inflatsioonirisk) ja investeringute kasum võib olla oodatust madalam või osutada negatiivseks (finantsrisk). Lisaks sellele võimendavad need riskid koosvõetuna üksteist.

Stabiilne töökoht vähendab riske

Traditsiooniliselt loodi enamik pensioniskeeme silmas pidades eelkõige mehi, kes töötavad täistööajaga ja toovad „perele leiva lauale“. Naiste pensionivajadused rahuldati abikaasade sissetulekute või pärast abikaasa surma lesepensionide kaudu, millele lisanduvad lapsetoetused. Selline lähenemine on ikka veel paljude pensioniskeemide aluseks, kuigi liikmesriigid kooskõlastavad oma süsteeme ühenduse õigusega ja arvestavad naiste tööjõu osakaalu suurenemise ning sotsiaalse võrdõiglikkuse probleemidega.

Skeemides, kus hüvitised on tihedalt seotud sissetulekuga, tekitab tööhõivekatkestused või pensionifondi sissetulekute oluline vähenemine probleeme seoses tulevikus makstava pensioni piisavusega. Eriti mõjutatud on rühmad, kellele esineb suurema tõenäosusega tööhõivekatkestusi perekondlike kohustuste, töötaks jäämise või haiguse tõttu. Riskigruppi kuuluvad naised, väheste oskustega ja madalalpalgalised töötajad.

Väljamaksega või sissetulekuga määratud pensioniskeem?

Eraviisiliselt hallatava kogumispensioniskeemi kaudu pensionihüvitise saaja riskid sõltuvad sellest, kas see on väljamaksega või sissetulekuga määratud pensioniskeem. Väljamaksega määratud pensioniskeemi puhul kannab finants- ja pikaealisuse riskid skeemi sponsor. Liikmete pensionihüvitised põhinevad tavaliselt liikmete palga ja tööhõive kestusega seotud valemil. Seevastu sissetulekuga määratud pensioniskeemi liikmete pensionihüvitised põhinevad ainult liikme ja sponsori tehtud sissetulekute ning investeeringute tasuvusel. Seega peab sissetulekuga määratud pensioniskeemi puhul finants- ja pikaealisuse riskid kandma liige ise.

Väljamaksega määratud skeeme kasutati tavaliselt vanemates kutsealastes pensioniskeemides, mis järgisid riigiteenistuja pensioniskeemi hüvitismudelit. Kuid selliste skeemide hulk on aastate jooksul vähenenud. Pääaegu kõik viimase 20 aasta jooksul rajatud skeemid on sissetulekuga määratud pensioniskeemid. See kehtib nii kutsealaste skeemide kui ka riiklike skeemide kohta. Liikmesriigid, kus osa sotsiaalkindlustuspensionist on rajatud kohustuslike sissetulekuga kogumispensionile, on kõik kasutusele võtnud sissetulekuga määratud pensioniskeemid.

Tööhõivekatkestustel on üldiselt suurem mõju sissemaksetega määratud pensioniskeemile kui väljamaksetega määratud skeemile. Seda seetõttu, et viimase skeemi korral pole pensionihüvitise määr tingimata nii tihedalt seotud hüvitise saaja sissemaksete hulga kui sissemaksetega määratud skeemi korral.

Seega tagavad määratud sissemaksetega skeemid suuremad hüvitised pikema töökarjääriga ja ühtlasema palgaga inimestele. Nende inimeste pensionihüvitiste suurus, kes jäävad töövõimelises eas pikaks ajaks töötuks või katkestavad töö mõnel muul põhjusel, on pensionile jäädes tavaliselt väiksem. Liikmesriikides, kus kogumispensionide osatähtsus tulevikus kasvab, võib esineda suuremat pensionäride vaesumist riskialtides rühmades, kuhu kuuluvad ebakindlama töökoha ja sissetulekuga inimesed.

Sõltuvalt lisapensioniskeemide täpsemast osatähtsusest kindla liikmesriigi pensionisüsteemis, võib olla oluline maksta teatud puhkudel hüvitisi või kompenseerida tööhõivekatkestusi (eriti seoses töötuks jäämisega, haiguse/invaliidsusega, raseduse ja sünnitusega ning vanemliku vastutusega), et tagada pensionimaksete piisavus. Mõned riigid on oma riiklike kogumispensionide skeemi-

desse juurutanud „solidaarsuselemente“. Osa riike on neid elemente lisanud kutsealastesse pensioniskeemidesse (kompenseerides kindlaid tööhõive katkestuse perioode, eriti nt lapsepuhkus- või töötushüvitis). Selliste hüvitistega seotud kulud võivad aga olla üpris suured ja mõjutavad töөлkäimisele ergutamist.

Liikmesriikides, kus tuginetakse suuremal määral kogumispensionidele, tuleb hoolikalt välja töötada minimaalsed või elatusvahendite hinnangul põhinevad üldised pensionihüvitised. Elatusvahendite hinnangul põhinevad pensionihüvitised võivad heidutada inimesi pensionifondidesse sissemakseid tegemast, sest lisasissetulekud säästudest võivad vähendada nende õigust nendele hüvitistele. Ühendkuningriigis näiteks on otsitud sellele probleemile lahendust „säästmiskreediti“ abil – vähenev lisahüvitis, mis premeerib nende säästmist, kel on õigus elatusvahendite hinnangul põhinevale hüvitisele. Kuid sellisel viisil hüvitiste vähendamine on suureneva hõlmatusse tõttu tegelikult kallim. Ühendkuningriik julgustab teisi riike asja käsile võtma ja reformib ka ise oma säästmiskreediti süsteemi osana laiema pensionireformi, mis peaks tagama, et pensionihüvitised oleksid õigesti jaotatud ja tulemuslikud.

Pikaealisuse risk: väljamaksefaas

Väljamaksefaasi korraldus privaatskeemides mõjutab väljamaksete adekvaatsust. Skeemi mudel peaks pakkuma piisavat kaitset inflatsiooni, toitjakaotuse ja pikaealisuse riski puhul.

Väljamaksetooted jaotuvad kolme suurde rühma.

- > **Aastamaksed** on kohustuslike või poolkohustuslike määratletud kogumisskeemide kõige sagedamini kasutatud väljamaksetooted. Nendega tagatakse tulusaajaile perioodilised maksed koos kindlustusega biomeetriliste riskide vastu (nt pikaealisus) ja surma puhul on lähtuvalt eeldatava eluea tabelitest võimalik toetaja kaotamise kaitse.
- > **Kindla summa** puhul saab tulusaaja ühekordse makse, jättes tema hooleks tagada, et sellest jätkub pensiooni ajal piisavaks sissetulekuks.

Paljudes riikides võivad kodanikud kogu või olulise osa pensionisäästudest kindla summamana välja võtta.

- > **Perioodilised maksed tasutakse** kindla ajavahemiku järel, kuid kindlustuseta pikaealisuse vastu, vähendades saadaolevat kapitali progressiivselt.

Pensioniskeemide korraldus liikmesriikides erineb suuresti selles osas, kas skeemis osalejad saavad valida aastamaksete, perioodiliste maksete ja kindla summa maksete vahel. Enamikes riikides, kus privaatsed kogumisskeemid on kohustuslikud, on aastamaksed kohustuslikud (nt Eesti ja Rumeenia). On ka nõudeid aastamaksele mõne erialapensiooni puhul (nt Madalmaad), kuid mujal saab teatud tingimustel pensionisäästud kindla summamana välja võtta (nt Ühendkuningriik).

Ainult aastamaksed kaitsevad pikaeealisuse riski eest

Aastamaksed garanteerivad eluaegse sissetuleku hoolimata selle tegelikust pikkusest ja on seega kõige kindlamad vahendid pensionisissetuleku tagamiseks. Need on levinud paljudes riikides (ja mõnes ka ainus saadaolev valikuvõimalus), kuid vabatahtlikuna pole nad nii valdavalt valitud, kui võiks loota. Seda seetõttu, et inimesed võivad oma majandusliku tuleviku suhtes mõnevõrra lühinägelikud olla, eriti kipuvad nad alahindama oma eeldatavat eluiga ja valivad sageli perioodilised maksed, kuna saavad nii kogu ülejäänud raha pärandada. Aastamaksete puhul saab ülejäänud maksed pärandada vaid kindla ajavahemiku jook-

sul (kui see võimalus valitakse) ja seega võivad aastamaksed näida vähematraktiivsed. Kuna privaatskeemide maksed täiendavad sageli riiklike skeemide eluaegseid makseid, võivad inimesed soovida privaatpensioni ühekordsete maksetena välja võtta, et suurendada oma lühiajalisi kulutamisvõimalusi. Kuigi see võib mõnikord näida mõistlik, jääb privaatskeemidega ette nähtud panus pensioni piisavusse edaspidi nende pensionipaketist puudu. Ehkki perioodilised maksed või kindla summa maksed võib mõnel puhul teisendada aastamakseteks, kasutatakse seda võimalust vabatahtlikult harva. Kuna tulusaaja risk elada kauem, kui raha jätkub, suureneb eluea kasvuga, sobivad vaid aastamaksed piisava pensioni tagamiseks.

Majandusliku riski tasakaalustamine

Rentaablus – investeringuga võidetud või kaotatud raha määr investeeritud summa suhtes – kipub aja jooksul märkimisväärselt kõikuma, tekitades märkimisväärselt riski pensioni adekvaatsuse jaoks. Madalama rentaabluse puhul peavad pensionisäästjad kauem tööturul olema, et kauem pensioni koguda ja tagada samaväärsed maksed. Seega peavad ennustused eeldatava pikaajalise rentaabluse kohta olema tehtud rahuldavalt täpselt, et pakkuda inimestele piisavat teavet eeldatava pensionitaseme kohta, et nad saaksid teha otsuseid tööturul osalemise kohta. Selles kontekstis on olulised hästitoimivad majanduslikud järelevalveorganid ja tõhusad finantsregulatiivsed tugiraamistikud.

Tulevane tasu sõltub nii kogumisfaasi puhastulust kui ka kindlustusarvestustest, millega määratakse maksed väljamaksefaasis. Mõlemad faasid on võrdselt olulised ning vajavad seega hoolikat planeerimist ja järelevalvet.

Kuigi enamike liikmesriikide seadusandjad on kehtestanud meetmeid investeerimisriskide vähendamiseks, on mõned kehtestanud otsese garantiimehhanismi kogumisfaasi investeerimisriskide vastu. Väljamaksefaasi garantiide puhul nõutakse finantsteenuste pakkujatelt järjest sagedamini edasikindlustust, mis kataks nende kohustused pankroti puhul.

Riski ja turvalisuse tasakaalustamine

Finantsriski eest kaitsvad meetmed on kulukad. Lühiajalisele rahalisele stabiilsusele suunatud ranged reeglid võivad olla vastupidise toimega, kui finantsreservide taastamiseks majanduslanguse järel on vaja kogumispanuste taset palju ja kiiresti tõsta. Eriti seetõttu, et sarnased meetmed võivad suurendada tööjõukulusid ja vähendada tarbimist majanduskriisi ajal, nagu juhtus eelmise kümnendi algul Madalmaades.

Õige tasakaalu saavutamine pensioniskeemide lühiajalise turvalisuse ning pensionisüsteemi üldise pikaajalise stabiilsuse vahel jääb seadusandjatele ja korraldajatele keeruliseks ülesandeks. Viimastel kümnenditel on paljudes liikmesriikides reegleid lõdvendatud, et pensionifondid oleksid tulusamad, investeerides suurema osa vahenditest riskantsematesse varadesse. Praegusest kriisist tulenevad kaod on tekitanud vajaduse pensionifondide investeringute rangema reguleerimise järele.

Miinumutulusi saab kasutada säästude kaitsmiseks investeerimisriskide eest, kuid sellised garantiid on seotud kuludega. Need võivad olla otsesed –

kindlustuspreemia maksmine kapitaligarantii puhul – ja kaudsed – madalam üldtulu, kuna finantsteenuse pakkuja valib konservatiivsema investeerimisstrateegia, taotledes vaid miinumutuluga määratud eesmärgi täitmist.

Hüvitistasemete kaitsmine

Ka sissetuleku taset võib olulisel määral investeerimisriski eest kaitsta, muutes üksikuid portfellistruktuure, kui inimesed lähenevad pensionieale. Soovitatakse seega kujundada välja elutsükli põhine suhtumine investeringutesse: sellise strateegiaga võivad nooremad kodanikud valida riskantsemad tooted kõrgema võimalusega rohkem teenida; pensionieale lähemad inimesed võiksid valida fikseeritud intressiga tooted, et vältida vahendite väärtuse suurt langust enne, kui nad oma säästud pensionisissetulekuks muudavad.

Kuna aastamaksete summad on erinevad, võib kuu, mil vahendite põhjal makseid määratakse, oluliselt mõjutada saadava sissetuleku suurust. Seega on oluline, et seadusandjad võimaldaksid mõningast paindlikkust ajavahemikus, mille jooksul vahendid aastamakseteks teisendatakse.

Tasude ja kulude mõju

Pensionifondide nõutud haldustasud võivad osutada märkimisväärseteks ja seega oluliselt vähendada pensionitaset. See võib olla eriti tõsine madala sissetulekuga inimeste puhul, kel võib olla raskusi piisava tulutaseme saavutamiseks. Era-pensionifondide puhul on haldustasud võtmelement, millega peab arvestama. Tasude erinevused summeeruvad pikas perspektiivis tohututeks erinevusteks pensionisummas: näiteks aastane tasu 1% vahenditest moodustab 40 aasta järel kuni 20% kogutud summast¹. Seega on valitsustel selge roll tasude madalal hoidmises ja tulevase piisava pensionisumma kogumise lihtsustamises. Raskus seisneb selles, kuidas reguleerida tasude struktuuri nii, et fondi klientidel ning ka fondi-haldajatel säiliks huvi fondis osaleda. Liikmesriikides kasutatakse nii rangeid kui ka leebid tasude reguleerimise meetmeid.

Piirmäärade seadmine tasudele

Vähese läbipaistvuse kontekstis pole tõenäoline, et ainuüksi kliendi valik ja teabe saadaolevus tagaks madalaid tasusid. Seega on tõenäoliselt vaja erimeetmeid, eriti tasudele ülempiiri määramist. Nii-siis on mõned liikmesriigid määranud haldustasudele ülempiiri või määranud kunstlikud kuluindikaatorid (nt Ühendkuningriik). Mõned riigid on piiranud tasustruktuuri. Näiteks Itaalias pole lubatud kahekordsed haldustasud: nii pole pensioniskeemi fondihalduritel soodne investeerida ühisfondidesse, mida haldavad teised haldusettevõtted.

Tasude piiramisel on ka negatiivseid aspekte. Näiteks võivad nad olla kahetähenduslikud: takistades küll liigsete kuludega toodete pakkumist turul, võivad nad ühtlasi piirata konkurentsi, määrates „aktsepteeritavaks“ tasumäära, mis pole tingimata optimaalne.

¹ Kui isik säästab 40 aasta jooksul 100 rahaühikut aastas, koguneks tema tööstaaži lõpuks 4000 rahaühikut (lihtsustamiseks võrdub inflatsioon ja rentaa-blus nulliga). Kui haldustasud moodustavad aastas 1% vahenditest, on kogunenud tasud 40 aasta järel ligikaudu 720 rahaühikut. See tähendab, et tasude määr kogutud vahenditest on ligikaudu 18%.

Vaja on paremat majandusharidust

Privaatsete pensioniskeemide juurutamisega on pensionisüsteemid oluliselt keerukamaks muutunud. Inimestel võidakse paluda valida mitme pensioniskeemi pakkuja vahel ja neile pakutakse valikuvõimalusi oma sissemaksete investeerimisel. Selleks, et stiimulid skeemides mõjuksid ja pensioniturul toimiks, peavad inimesed järjest enam tegema läbimõeldud otsuseid pensionitoodete, oma säästude, tööea pikkuse ja pensioni ajastamise kohta. Kui pensioniskeemis osalejalt nõutakse enama vastutuse võtmist oma pensioni eest, peavad nad kaalutletud otsuste langetamiseks majandusküsimusi paremini mõistma. Inimesed, kes majandusest vähem teavad, saavad tõenäoliselt vähem kasu keerukamatest majanduslikest plaanidest ja seega säästavad pensioni tõenäoliselt vähem. Majandusliku hariduseta kalduvad laia valiku või keerukusega kokku puutuvad inimesed jääma tegevusetuks. See rõhutab automaatse registreerimise ja vaikimisi määratud valikute olulisust inimeste puhul, kes ei pruugi olla motiveeritud läbimõeldud otsuste tegemiseks.

Majandushariduse propageerimine

Haridus erineb teadmiste jagamisest, kuna ühendab teadmised oskuste arendamise ja käitumise muutmise motiveerimisega. Mõlemad on osutunud edukaks: näiteks toimus lirimaal teavituskampaania pensionisüsteemi toime selgitamiseks. Kampaania ajal kasvas isiklike pensionikontode avamine, eriti 25–35-aastaste vanuserupis. Teadlikkus

koos majandusteadmistega võib lisaks üksiku kliendi olukorra parandamisele arendada ka finantsteenuste turgu, suurendades konkurentsi.

Kaks uuringut liikmesriikide majandushariduse pakkumise algatuste kohta on leidnud, et teavet pakuvad paljud allikad, sealhulgas majandusliku järelevalve asutused, täiskasvanuhariduse asutused, võlanõustajad, sotsiaaltöötajad, majandustegevuse liidud, mikromajanduse organisatsioonid, tarbijate esindajad, haridusasutused, üksikud majandustegevõtted ja kinnisvaraorganisatsioonid². Selliste algatuste peamiste mõjutajatena tuvastati siiski riigiasutused.

Sellistele algatustele avaldatakse tuge ka Euroopa Komisjoni äsjases teatises, milles kirjeldatakse kvaliteetse majandushariduse pakkumise põhimõtteid³. Euroopa Komisjon on loonud ka veebisaidi Dolceta, kus pakutakse tarbijale teavet kõigi riikide turgude kohta Euroopa Ühenduse keeltes.

² Observatoire du Cr dit et de l'Endettement et al., FES (2007), „Better access to financial services and financial education”, Report of the survey on financial education, aprill 2007 ning Evers ja Jung (2007), „Survey on financial literacy schemes in the EU-27”, november 2007.

³ http://ec.europa.eu/internal_market/financeservicesetail/docs/capability/communication_en.pdf

Tõhustatud teave

Kuigi juhtimine ja reguleerimine on riigiti oluliselt erinev, võib eristada teatavaid selgeid suundumusi lihtsustamise poole. Näiteks Iirimaa ja Hispaanias rõhutatakse vajadust lihtsama keelekasutuse järele, et vältida inimeste segadusseajamist.

Teave peaks olema kohandatud inimeste vajadustele ja asjaoludele. Üldjuhised ei sobi kõigile inimestele ning selget ja lihtsat teavet pakkuda püüdes on oht, et üldistades kaob teabe sisu. Seetõttu on

hakatud nõudma isikustatud nõuannete pakkumist, kuigi see võib olla kulukas ja keeruline rakendada.

Igasuguse (eriti isikustatud) teabega seoses tõstatub ka vastutuse küsimus. Teabe pakkujat võidakse pidada ka vastutavaks teabe kvaliteedi ja kasutamise eest. Seetõttu võib teenusepakkujatele olla vastumeelne sellise teabe pakkumine, mida võidakse mõista täpsema nõuandena, kuna nad kardavad ettenägematute tulemuste eest vastutusele võtmist.

Maksupoliitika mõju

Peamine eesmärk maksusoodustuste andmisel erapensionifondidele on tasustada isiklikku säästmist, et tagada pensionipõlves kõrgem elatustase, propageerides rohkem säästmist ja panustades lõplikku pensionisummasse. Nende meetmete tõhusus ja maksumus sõltuvad selgelt sellest, kas tehakse täiendavaid sääste. Inimeste pensioniks säästmist võivad mõjutada mitu tegurit, näiteks nõuanded majandusnõustajatelt ja julgustamine tööandjalt.

Selles raamistikus leiavad mitu liikmesriiki, et maksusoodustustel on oluline roll stimuleerimaks inimesi pensioniskeemidega liituma ja neis osalema. Sellised maksusoodustused võivad olla kulukad. Majanduskoostöö ja Arengu Organisatsioon (OECD) prognoosid viitavad sellele, et kuigi demograafilised muutused tähendaksid pensionifondidest saadud pensionitulude maksustamisel tulude

suurenemist, kaaluvad maksusoodustuste kulud üle kogutud maksutulud⁴.

Maksusoodustuste mõju pole selge

Lisaks puuduvad selged tõendid maksusoodustuste kasutamise kohta kodanike stimuleerimiseks rohkem pensionisse investeerima. Näiteks pole selge, kas maksusoodustused loovad tegelikke lisasääste, mitte ei juhi olemasolevaid sääste kõrvale. Kui sääste juhitakse kõigest kõrvale, oleks maksusoodustus kulukas ja ebatõhus, kuna tasustataks säästusid, mis tekkisid sellest olenemata.

⁴ Pablo Antolin, Alain de Serres ja Christine de la Maissonneuve (2004), „Long-term budgetary implications of tax-favoured retirement plans”, Economics Department Working Papers No 393, OECD.

Teine maksusoodustusega seotud probleem on selles, kes saaks kasu nii suuremate soodustuste kui ka suuremate säästude näol. USA 401(k) pensioniplaani andmed näitavad, et keskmise ja madala sissetulekuga isikud saavad tõenäolisemalt kasu „sääste loovaist“ säästisoodustustest ja kõrgema sissetulekuga isikud „sääste kõrvalejuhtivaist“ soodustustest⁵. Kuigi see võiks viidata asjaolule, et maksusoodustused on paremini suunatavad madala ja keskmise sissetulekuga isikutele, viitavad USA, Ühendkuningriigi ja Kanada andmed ka sellele, et osalemine on suurem kõrge sissetulekuga isikute hulgas (nii osalus kui ka osamaksete maht)⁶. Teatud maksusoodustussüsteemide struktuur näib seega soosivat kõrgema sissetulekuga isikuid, samas kui maksusoodustuste keerukas olemus võib tekitada segadusi. Enamgi veel, sageli on vaid kõrgema sissetulekuga isikuil võimalik saada sõltumatuid majandusnõuandeid, et maksusoodustusest täielikult kasu saada.

Mõnes liikmesriigis tehakse isiklikele pensionisäästudele täiendavaid soodustusi otsese riikliku toe kaudu (nt Saksa- maa ja Austria). Samaväärsed osamaksete või märkimisväärsed soodustused isiklikele osamaksetele võimaldavad suunata tähelepanu ka madalama sissetulekuga isikutele, kes peavad rohkem säästma ning pakuksid väiksemas mahus säästjatele palju paremat hinna ja kvaliteedi suhet. Seda on ka palju lihtsam mõista ja oleks seega pigem suunatud neile, kel pole juurdepääsu majanduslikule nõustamisele.

Maksusoodustuste rahandusliku ajendina toimimise kohta selgete tõendite puudumise ja märkimisväärse kulukuse tõttu avalikele eelarvetele võivad liikmesriigid uurida maksusoodustuste võimalusi, eriti mis puudutab nende mõju jätkusuutlikkusele ja adekvaatsusele.

⁵ Sheena S. Iyengar, Wei Jiang ja Gur Huberman, „How much choice is too much?: Contributions to 401(k) retirement plans“.

⁶ Pablo Antolin, Alain de Serres ja Christine de la Maisonneuve (2004), „Long-term budgetary implications of tax-favoured retirement plans“, Economics Department Working Papers No 393, OECD, juuni.

Vaja on paremat järelevalvet

Kasvav suundumus on riski eemalejuhtimine riigilt eraettevõtetele ja isikutele. Selline strateegia võib näida majanduslikult mõistlik, ent kui tekivad adekvaatsusprobleemid, võib garanteerimisvastutus taas riigile langeda. Seetõttu peab pensionifondide arendamist ja nende võimalikku mõju adekvaatsusele jälgima ja liikmesriikidelt on vaja rohkem võrreldavat teavet.

Erapensionifondide kasvava tähtsuse tõttu on vaja oluliselt täiustada vahendeid nende jälgimiseks. Mõnes liikmesriigis jaotatakse andmeid erinevate kriteeriumide alusel, kuid teistes on andmete kogumine ja jaotus palju piiratum – eriti riikides, kus erapensioniskeemid juurutati hiljuti. Erafondides pensioni säästmisele suuremal määral toetumise kogu mõju mõistmiseks on vaja ulatuslikku teavet – eriti pensioniea sissetulekute prognoosimiseks ja nende rühmade määramiseks, kes ei säästa ning seega võivad pensionil saada väiksemat sissetulekut.

Praegu ei saa liikmesriikide erinevate poliitikate suhtelist mõju täpselt võrrelda. Nende suhtelised eelised jäävad seetõttu mõnevõrra selgusetuks. Riigid saaksid kasu ulatuslikumast ja võrreldavamast teabest, et mõista paremini oma poliitikate mõju ja pärast rakendamist neid paremini hinnata.

Fondipensionide (eriti kohustuslike) raamistiku tugevdamiseks on vaja täiendada pingutusi. Fondipensionide arengut ja nende võimalikke mõjusid adekvaatsusele peab seetõttu täpsemalt jälgima. Tuleb välja arendada vahendid edasiste sammude jälgimiseks ja praeguse olukorra paremaks mõistmiseks, tuleb tagada riikidevaheline võrreldavus ning riiklike andmete usaldusvärsus (nt kogumispensioniskeemides osalevate inimeste andmete ja topeltloenduse probleemi lahendamine). Arendatakse ka sõltumatuid andmeallikaid (eriti Eurostat ja OECD (vt tabelit)).

Arendatavad ühtlustatud andmeallikad

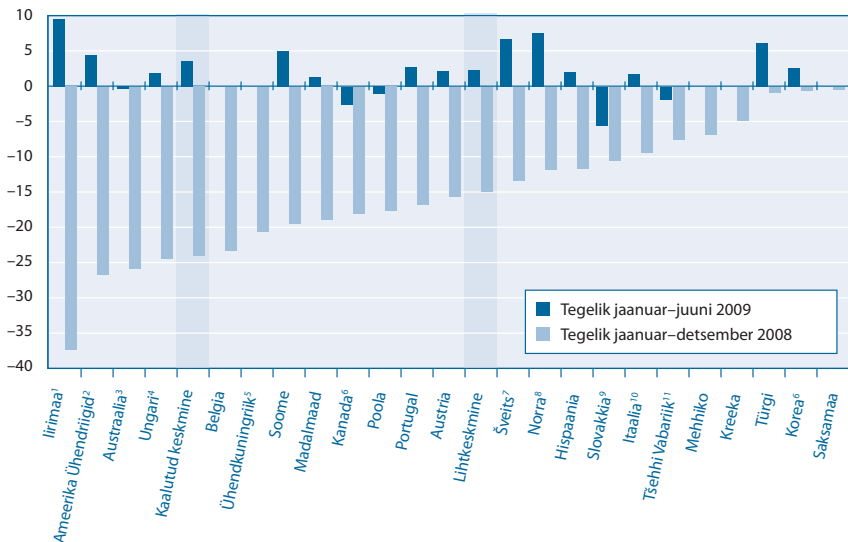
Allikas	Saadaolevad andmed
Eurostat – integreeritud sotsiaalkaitse statistika Euroopa süsteem (ESSPROS)	Pensionikulud jagatakse makstavate tasude alusel, osamaksed maksja tüübi alusel (tööandja, valitsus, töötajad). http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/living_conditions_and_social_protection/introduction/social_protection
Eurostat – Struktuurne äristatistika (SBS)	Ametialased skeemid (välja arvatud Hispaania ja Portugal, kus statistiliste andmete hulgas on nii ametialased kui ka individuaalsed skeemid) jaotatakse liikmete arvu, pensionifondi demograafiliste andmete ning arvestuse, internatsionalisatsiooni ja tööhõive muutujate alusel. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/european_business/data/database
Eurostat – ELi statistika sissetuleku ja elutingimuste kohta (SILC)	Jaotused netosissetuleku (sh pensionid ja toitjakaotuspensionid) ning muutujad isiklike erapensionide alusel. http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/living_conditions_and_social_protection/introduction/income_social_inclusion_living_conditions
OECD – globaalne pensionistatistika (GPS)	Fondipensioniskeemide andmed, sh fondide ja reserveeritud pensioniskeemid, töökohapõhised või otse jaeturul juurdepääsetavad pensionikindlustuslepingud (isiklikud pensioniskeemid). Kaasatud on ka kohustuslikud ja vabatahtlikud süsteemid. Andmete hulgas on skeemid, mille tasu maksavad erasektori üksused (OECD on need kogumispensioniskeemide hulka liigitanud) ja avaliku sektori üksusest makstavad pensionid. www.oecd.org/daf/pensions/gps
OECD – EL 2007 uuring	Sisaldab elemente liikmelisuse jaotamise kohta oleku (aktiivne, peatatud ja pensionil) ning sissetulekutaseme (nt keskmisest madalam, keskmine kuni kahekordne keskmine, rohkem kui kahekordne keskmine palk), vanuse ja soo alusel mõnest liikmesriigist. http://www.oecd.org/document/8/0,3343,en_2649_34111_38958856_1_1_1_1,00.html#contents

Kriisi mõju

Selle brošüüri aluseks oleva aruande koostamise ajal (aprill 2008) saab liikmesriikidelt ette nähtud eelfinantseeritud skeemide suuremat tähtsust kogu pensionipaketis kujutada alltoodud

joonisel. Sellel kujutatakse mitmes liikmesriigis 2050. aastani eeldatavalt kujunevaid trajektoore eelfinantseeritud pensionifondide osakaalus pensionäri sissetulekus.

Pensionifondi tegelik investeeringutasuvus valitud OECD riikides

¹ Jaanuar–juuni 2009 investeeringute tulusus on OECD hinnang.

² Hinnang, sh IRAd.

³ Andmed viitavad ARPA reguleeritud üksustele, mil on rohkem kui 4 liiget ja mille vara koguväärtus on vähemalt 50 miljonit AUD.

Kapitali üldrentaablus on puhastulu pärast maksude mahaarvamist jagatud perioodi keskmise varaga.

⁴ Andmed viitavad kohustuslikele pensionifondidele. Vabatahtlike pensionifondide nominaalse kasumi andmed on 4,63% (-10,67% 2008. aastal).

⁵ Jaanuar–detsember 2008 investeeringute tulusus on OECD hinnang.

⁶ Andmed viitavad perioodile jaanuar–märts 2009.

⁷ Andmed viitavad perioodile jaanuar–august 2009.

⁸ Andmed viitavad valikule, mis koosneb suurimast era- ja riiklikust pensionifondist, mis hõlmab umbes 80% kogu varast.

⁹ Andmed viitavad teise samba pensionifondidele. Kolmanda samba pensionifondide nominaalse kasumi andmed on -0,16% (-1,93% 2008. aastal).

¹⁰ Andmed viitavad lepingulistele pensionifondidele. Avatud pensionifondide nominaalse kasumi andmed on 3,0% (-14,0% 2008. aastal).

¹¹ Hinnangulised andmed. Investorite puhaskasum 2008. aastal on 0,34% pärast lisarahastamist fondihalduritelt.

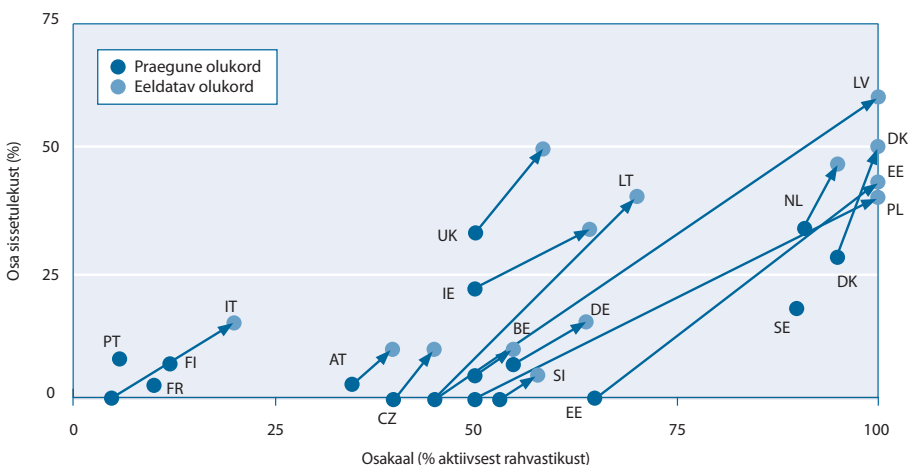
Allikas: OECD globaalne pensionistatistika ja OECD hinnangud.

2008. aasta varasügisel äkiliselt alanud pretsedenditu ulatusega majanduskriisi ja sellele järgnenud sügava majandussurutise tõttu on fondipensioniskeemide vara väärtus suuresti vähenenud, millest nad pole veel taastunud. Nagu ülaltoodud OECD joonisel näidatud, oli pensionifonde kogu Euroopas 2008. aasta novembriks juba tabanud 15–35% kahjum investeeringutelt.

Järgnenud sügava majandussurutise ning kiiresti kasvava töötuse tingimustes

on raske loota, et kiire kasv võimaldaks aktiivsel tööjõul koguda täiendavaid fondipensione, finantseerides samal ajal oma vanemate ja vanavanemate pensione. Mitu ambitsioonikamat riiki on pidanud oma plaane ümber korraldama ja ajutiselt fondiskeemi makseid tagasi jooksvalt finantseeritavasse põlvkondadevahelisse ümberjaotusskeemi suunama, pikendades seega pensionifondide ülesehitamise ajakava.

Tulevased arengud fondiskeemide mahus ja osakaalus pensionäri tulude kohta, stiliseeritud joonis

Kokkuvõte

Eelfinantseeringuga kogumispensionide lisamine põlvkondadevahelistele ümberjaotusskeemidele on uuendanud ning võimalik, et ka tugevdanud paljude liikmesriikide võimekust maksta adekvaatseid ja jätkusuutlikke pensione. Kuna mitmes liikmesriigis pole pensioniskeemide väljatöötamist veel lõpetatud või pole need optimaalsed, on palju võimalusi pensionifondide kui sotsiaalkaitse vahendite üldise jõudluse parandamiseks. Lisaks on kriis ka paljastanud fondiskeemide haavatavuse rahaturgude kõikumisele ning tõstnud esile vajaduse, et poliitikud, seadusandjad ja järelevalvavad inimeste pensionisääste läbimõeldumalt haldaksid. Mitut laadi tekkinud kahjude ja löökide summutamises veelgi arvukamate erinevuste kaudu on ilmne, et pensionifondide struktuurilised erinevused ja investeerimisstrateegiad on olulised. Erilaadsed mõjud Euroopa Liidu riikides on andnud olulisi õppetunde, kuidas fon-

diskeeme täiustada ning saavutada pensionisäästjate jaoks paremat tasakaalu riski, turvalisuse ja taskukohasuse vahel. Vastavalt sellele on mitmes liikmesriigis loomisel uus tegevuskava fondiskeemides oluliste muudatuste tegemiseks ning uute, kohustuslike skeemide lõpetamata osade kiireks lõpetamiseks, näiteks turvalisemad vaikeotsused, elulaadile kohandamine, tasude ülempiiri määramine, reeglid aastamaksete kohaldamiseks, väljamaksefaasi ja löökide summutamise võimekuse arendamine. Selle tegevuskava täitmine on oluline osa rahva usalduse taastamisel ja hoidmisel fondipõhisesse, erasektori hallatavasse pensionisse. Kriis on ka esile tõstnud seda, et pensionifondid kui olulised tegijad tuleb kaasata rahaturgude stabiliseerimise meetmetesse. Selles ning ka muudes valdkondades võib vajadusel parema reguleerimise järele olla ka üleeuroopaline mõõde.

Lisateave	
Tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraat	http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=443&langId=et
Sotsiaalkaitsekomitee aruanne täismahus	http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=752&langId=et&moreDocuments=yes
Sotsiaalkaitsekomitee	http://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=758&langId=et
OECD	http://www.oecd.org/home
Eurostat	http://epp.eurostat.ec.europa.eu
Dolceta	http://www.dolceta.eu

Euroopa Komisjon

Kogumispensioniskeemid. Nende tähtsus piisavate ja jätkusuutlike pensionide tagamisel

Luxembourg: Euroopa Liidu Väljaannete Talitus

2010 – 26 lk – 14,8 × 21 cm

ISBN 978-92-79-15205-4

doi:10.2767/16532

Pensionisüsteemide reformid jätkuvad. Liikmesriigid seisavad silmitsi rahvastiku vananemisega, mis koormab praeguseid pensionisüsteeme olulisel määral. Selles brošüüris vaadeldakse erasektori hallatavale pensioniskeemide kasvavat tähtsust.

See väljaanne on saadaval trükituna inglise, prantsuse ja saksa keeles ning elektroonilisel kujul kõigis ELi ametlikes keeltes.

Kust saab ELi väljaandeid?

Tasuta väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>);
- Euroopa Liidu esindustest või delegatsioonidest. Nende kontaktandmed saab veebisaidilt <http://ec.europa.eu> või saates faksi numbrile +352 2929-42758.

Tasulised väljaanded:

- EU Bookshopi kaudu (<http://bookshop.europa.eu>).

Tasulised tellimused (nt Euroopa Liidu Teataja aastatellimused ja Euroopa Liidu Kohtu kohtulahendite kogumikud):

- Euroopa Liidu Väljaannete Talituse edasimüüjate kaudu (http://publications.europa.eu/others/agents/index_et.htm).

2010
vaesuse ja
sotsiaalse tõrjutuse
vastu võitlemise
Euroopa aasta

www.2010againstopoverty.eu

Kas olete huvitatud tööhõive, sotsiaalküsimuste ja võrdsete võimaluste peadirektoraadi **väljaannetest**?

Kui olete, siis saate neid alla laadida või end tasuta tellijaks registreerida aadressil
<http://ec.europa.eu/social/publications>

Samuti võite end registreerida tellijaks Euroopa Komisjoni tasuta väljaandele Sotsiaalse Euroopa e-uudiskiri aadressil
<http://ec.europa.eu/social/e-newsletter>

<http://ec.europa.eu/social>

www.facebook.com/social europe

Väljaannete talitus

ISBN 978-92-79-15205-4

9 789279 152054